

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นเอกและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่มนุษย์ล้มตาศั้นมาตุโลก จนกระทั่งถึงแก่ความตายนั้น มนุษย์ได้สัมผัสและอยู่ใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นต่างก็มีอิทธิพลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน มีผลกระทบซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม (ทรงกลด ประพิตรภา, 2532) ซึ่งจะเห็นได้ว่า มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ดังที่เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ได้กล่าวไว้ว่า "มนุษย์และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก"

สิ่งแวดล้อมอันได้แก่สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์นั้น ล้วนมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ เพราะต่างก็เป็นเหตุเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมหนึ่งย่อมมีผลกระทบไปถึงอีกสิ่งหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยธรรมชาติแล้ว การเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา แต่การเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาตินั้นจะมีลักษณะเป็นสมดุลพลวัต (Dynamic Equilibrium) กล่าวคือธรรมชาติสามารถจะเยียวยารักษาระบบของมันให้อยู่ในภาวะสมดุล แม้สมดุลของแต่ละระบบจะมีการพัฒนาไปเป็นลำดับขั้นที่แตกต่างกันก็ตาม

ในส่วนของมนุษย์ที่เข้าไปมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม แม้ว่ามนุษย์จะเป็นสิ่งมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จสูงสุดในการดำรงชีวิตอยู่บนโลก แต่มนุษย์ไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่บนโลกนี้ได้ตามลำพัง มนุษย์จำต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตอื่น อันได้แก่ทรัพยากรธรรมชาติ ในการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุขนั้นหากมนุษย์มิได้มีการจัดหาหรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกวิธี โดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของกลไกของธรรมชาติอันเปราะบางแล้ว ผลกระทบทั้งหลายย่อมนำอันตรายและผลร้ายมาสู่มนุษย์ในที่สุด เช่น การกอบโกยทรัพยากร

ธรรมชาติมาใช้สนองความต้องการของมนุษย์เกินความจำเป็นจนกำลังผลิตของธรรมชาติ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอจนกระทั่งขาดแคลนหรือหมดไป การที่มนุษย์ก่อมลภาวะขึ้น จากกระบวนการผลิตและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนทำให้เกิดวิกฤติการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม เช่นปัญหาน้ำเสีย อากาศเสีย ชยะ ดินเสื่อมคุณภาพ รวมทั้งมลพิษทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อม ทางนามธรรม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านการเมืองและ สังคม ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลร้ายต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การที่มนุษย์พยายามควบคุมสิ่งแวดล้อมโดยการตัดแปลงและแสวงหาประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติจากสิ่งแวดล้อมอย่างไร้ขอบเขต โดยปราศจากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี การใช้ทรัพยากรเกินกำลังของธรรมชาติ การทำลายสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากปัญหามลพิษอันเกิดจาก ปัญหาสังคมและความเจริญทางเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองประชากรมนุษย์ที่นับวันจะเพิ่มจำนวน ขึ้นทุกขณะจึง เป็นการย้อนกลับมาทำลายคุณภาพของชีวิตมนุษย์ลงในเวลาเดียวกัน

ปัญหาสิ่งแวดล้อมถือเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่ประชากรโลกกำลังเผชิญอยู่ ประเทศต่าง ๆ พยายามวางนโยบายและกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างฟื้นฟูและ ดูแลรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้มีการนำไปใช้ และรักษาทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ ในด้านอื่น ๆ ด้วย

ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อม นับเป็นประเด็นสำคัญที่หลาย ๆ ประเทศทั่วโลกได้ให้ความ สนใจหยิบยกขึ้นมาสนทนาและอภิปรายร่วมกัน ได้มีความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม จากหนังสือ "Our Common Future" ของ World Commission on Environment and Development (WCED) ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่โลกกำลังประสบอยู่ ซึ่ง จะส่งผลกระทบต่อโลกในอนาคตและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นหากไม่มีการจัดการอย่างหนึ่งอย่างใด ลงไป ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องที่ทุกประเทศต้องหันมาร่วมมือกันแก้ไข เพราะปัญหาในเรื่อง สิ่งแวดล้อมเกี่ยวข้องกับและส่งผล ไปถึงมวลมนุษยชาติ ซึ่งต่างก็มีชะตากรรมร่วมกัน และได้เสนอวิถี ทางใหม่ในการจัดการ เรื่องของสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาให้มีความสมดุลกัน ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมนั้น มีสาเหตุใหญ่มาจากการพัฒนาที่ขาด "ความพอดี"

สภาวะความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อมนุษย์โลก เป็นผลมาจากการใช้และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยาของมนุษย์ในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา และเมื่อเกิดความเสื่อมโทรมต่อสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมชั้นก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างชัดเจนและมากขึ้นทุกทีตามระดับแห่งความเสื่อมโทรมนั้น ผลกระทบนี้ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภัยธรรมชาติ การขาดแคลนน้ำใช้ อากาศที่ร้อนและแห้งแล้ง น้ำเสีย อากาศและเสียงเป็นพิษ สารพิษ ชยะมูลฝอย ฯลฯ ล้วนกลายเป็นปัญหาใหญ่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหาขยะล้นเมือง และแหล่งน้ำเน่าเสีย เป็นต้น

จะเห็นว่าในช่วงที่ผ่านมาในขณะที่ประเทศไทยกำลังพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมการลงทุนทั้งภาคกลีกรวม และอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มพูนรายได้และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน โดยมิได้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และผลกระทบที่จะเกิดตามมาว่าเป็นปัญหาที่เรื้อรังและยิ่งใหญ่เพียงใด

หากจะพิจารณาอย่างกว้าง ๆ จะพบว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดขึ้นจากสาเหตุที่สำคัญคือ

1. การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร ซึ่งในการนี้ได้มีการประมาณกันว่าเมื่อ 2000 ปีที่แล้ว ประชากรของโลกมีเพียง 300 ล้านคน แต่ในปัจจุบันมีถึง 3,800 ล้านคน และถ้าอัตราการตายยังอยู่ในระดับปัจจุบันนี้แล้วประมาณปี ค.ศ. 2000 ประชากรในโลกจะเพิ่มขึ้นถึง 7,000 ล้านคน การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรนี้ ทำให้มีการบริโภคเพิ่มขึ้น กิจกรรมทุกอย่างที่ผลิตขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชากรก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวทั้ง อุตสาหกรรม กลีกรวม เมื่อเป็นเช่นนี้การใช้ทรัพยากรก็จะเพิ่มขึ้น พร้อม ๆ กับการปล่อยของเสียออกมาเช่นกัน

2. ค่านิยมของสังคม สังคมโลกในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มที่ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือยเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการสร้างที่อยู่อาศัยและการใช้เครื่องใช้อุปโภคต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ซึ่งค่านิยมของสังคมในปัจจุบันมักเกิดขึ้นมาจากแรงจูงใจทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ (วินัย วีรวัดนานนท์, 2537)

3. การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในหลายสาขา ได้มีวิวัฒนาการที่ก่อให้เกิดการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ได้ในปริมาณที่มากขึ้น ดังจะสังเกตได้ว่า ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติใด ๆ บนพื้นโลกที่มนุษย์ยังไม่พบอีกต่อไปแล้ว ขณะเดียวกันเทคโนโลยีเองได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนปล่อยกากของเสียในระหว่างกระบวนการผลิตด้วย

4. การพัฒนาเศรษฐกิจ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศใด ๆ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ล้วนเป็นต้นเหตุทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มมากขึ้นก่อให้เกิดความร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติเกิดสารพิษและความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม

สาเหตุทั้ง 4 ประการนี้ ทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสิ่งแวดล้อมคือ

1. ทำให้ทรัพยากรลดน้อยลง (Resource Depletion) การดำรงชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จะต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ เมื่อมนุษย์มีความต้องการทรัพยากรเพิ่มขึ้น จึงต้องมีการแสวงหาทรัพยากรเหล่านั้นมาให้ทันกับความต้องการ ขณะนี้ทุกแห่งไม่ว่า พื้นดิน พื้นน้ำ ภูเขา ทะเลทราย มนุษย์สามารถที่จะไปถึง และนำทรัพยากรมาใช้เกือบทุกหนทุกแห่งแล้ว แต่ความต้องการก็ยังคงมีอยู่ และปริมาณความต้องการใช้ก็เพิ่มขึ้นทั้งในส่วนบุคคลและส่วนรวม การขุดนำทรัพยากรขึ้นมาใช้โดยขาดความรอบคอบ ทำให้มีแนวโน้มว่าทรัพยากรต่าง ๆ จะต้องหมดสิ้นลงไปในระยะเวลาดังกล่าว

2. ทำให้เกิดมลภาวะขึ้นกับสภาพแวดล้อม (Pollution) การนำเอาทรัพยากรมาใช้ในปริมาณที่มากขึ้นเรื่อย ๆ นั้น สิ่งที่น่ากลัวไม่ได้ก็คือ ของเสียที่เหลือจากการผลิตและการบริโภค ซึ่งจะถูกทิ้งออกมาสู่สภาพแวดล้อมในปริมาณที่มากขึ้นตามการนำไปใช้ เมื่อไม่สามารถทำลายของเสียได้ทัน ปัญหาที่เรียกว่า "มลภาวะเป็นพิษ" จึงเพิ่มความรุนแรงมากยิ่งขึ้นทุกที เช่น ปัญหาขยะ

3. ปัญหาของระบบนิเวศวิทยา ระบบนิเวศวิทยาไม่ว่าจะใหญ่โตกว้างขวางหรือมีความจำกัดเพียงใด ก็ต้องมีความสัมพันธ์หรือพึ่งพาอาศัยถ่ายทอดให้แก่กันและกัน ซึ่งในปัจจุบันกิจกรรมของมนุษย์ในการใช้ทรัพยากรและการเกิดสารพิษ ได้ก่อให้เกิดความไม่สมดุลของระบบนิเวศวิทยาที่เห็นได้ชัด คือ การเกิดอุทกภัย ความร้อนและความแห้งแล้งที่เกิดขึ้นในหลายภูมิภาค

การลดลงของโอโซนในอากาศ ปัญหาเกี่ยวกับสภาพดินและน้ำ เป็นต้น

ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะการพัฒนาที่ขาดความพอดี ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ในเชิงธุรกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้เองทำให้เกิดการพัฒนาเมืองที่เป็นศูนย์กลางการผลิตอย่างรวดเร็ว เป็นเมืองที่พัฒนาเป็นศูนย์กลางของสิ่งอำนวยความสะดวก และความเจริญต่าง ๆ เป็นแหล่งงาน เพราะในเมืองเหล่านี้ จะมีธุรกิจอุตสาหกรรมรวมตัวอยู่มาก เช่น กรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งการเป็นศูนย์กลางของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เองที่ทำให้มีประชาชนจากทุกภูมิภาคหลั่งไหลเข้ามาแสวงหาการทำงานเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การที่ประชาชนมากระจุกตัวอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการแออัด อยู่กันอย่างไม่มีระเบียบ ทำให้มีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีระบบ ตลอดจนภาครัฐเองก็ขาดการจัดการที่เหมาะสม และจริงจัง ปัญหาสิ่งแวดล้อมนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนนั้น ๆ เสื่อมโทรมลงทุกที่ จังหวัดสมุทรปราการก็เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับวันจะรุนแรงมากขึ้น เพราะสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว มีจำนวนโรงงานมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ ดังนั้นจึงทำให้จำนวนประชาชนเข้ามาทำงานทำจำนวนมาก และการกระจายตัวของประชาชนไม่สม่ำเสมอขาดการควบคุมการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ขาดการวางแผนระบบสาธารณสุข และบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นในชุมชน เช่น ไฟฟ้า ประปา การกำจัดน้ำเสีย และของเสีย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาพื้นฐานทางกายภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัญหาด้านสังคม และวัฒนธรรม ไม่เพียงเกิดปัญหาเฉพาะบุคคลเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม และประเทศชาติด้วย

จังหวัดสมุทรปราการในทุกเขตพื้นที่มีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก เพื่อรองรับการพัฒนาในเชิงธุรกิจ และอุตสาหกรรม ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่แล้วและกำลังประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับขยะ น้ำเสีย ตลอดจนปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆอันเกิดจากพนักงานโรงงานจำนวนมากที่มาพักอาศัยรวมกันโดยขาดการจัดระบบที่เหมาะสม และปฏิบัติกันไม่ถูกต้อง เช่น เขตอำเภอบางพลี เป็นต้น สำหรับในเขตอำเภอบางบ่อซึ่งเป็นเขตพื้นที่ของการวิจัยในครั้งนี้เพราะเนื่องจากเขตอำเภอบางบ่อกำลัง

เข้าสู่ในช่วงของการพัฒนาอย่างเต็มที่ ดังนั้นจึงควรศึกษาความคิดเห็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมว่ามีความคิด ทศนคติ ตลอดจนการปฏิบัติตนในเรื่องนี้อย่างไร เพื่อที่จะใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่รุนแรง และยากที่จะแก้ไขต่อไป

ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ภาครัฐก็ได้พยายามที่จะวางแผนพัฒนาโดยนำปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้ามาพิจารณามากขึ้นหลังจากที่พิจารณาเฉพาะเรื่องการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างเต็มที่แล้ว ได้หันมาให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในสังคมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ 5 เริ่มเล็งเห็นถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อม และกำหนดแนวทางแก้ไขไว้อย่างกว้าง ๆ สำหรับในแผนพัฒนาฉบับที่ 6 (2530-2534) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้อย่างละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น

สำหรับในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ซึ่งได้กำหนดทิศทางและแนวนโยบายการพัฒนาประเทศหลักไว้ 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก การรักษาความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

ประการที่สอง การกระจายรายได้

ประการที่สาม การพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การที่ได้มีการกำหนดทิศทางและแนวนโยบายการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติไว้ โดยเฉพาะเช่นนี้ นับเป็นครั้งแรกที่ให้ความสำคัญต่อเรื่องของสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง เพราะได้ตระหนักถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วอยู่ในภาวะวิกฤตนั้นเอง

ในด้านของสื่อมวลชน ควรมีส่วนในการตอบสนอง และเป็นสื่อกลางในการนำเสนอเกี่ยวกับประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยการเสนอข่าวสาร รูปแบบต่าง ๆ เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีโอกาส ได้รับทราบข่าวสารเหล่านี้ เพราะในการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม ไม่สามารถที่จะผลักภาระให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรับไปได้ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือ

ประชาชน ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวประชาชนที่มีส่วนเป็นผู้ก่อปัญหาและเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำนั้นเอง ตลอดจนประชาชนเป็นคนส่วนมากและหน่วยเล็กที่สุดของชุมชน ดังนั้นการที่ประชาชนแต่ละคน มีความตระหนัก ทศนคติ หรือความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ และน่าสนใจว่า ความคิดเหล่านี้จะส่งผลถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากน้อยเพียงใด

ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความตระหนัก ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมของพนักงานว่าเป็นอย่างไร มีความตระหนัก ทศนคติและการมีส่วนร่วมเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างไร เพื่อนำไปใช้ปรับแผนการประชาสัมพันธ์และกระจายข้อมูลข่าวสารในเรื่องสิ่งแวดล้อมของรัฐต่อประชาชน ดังนั้นการแก้ปัญหาระยะยาวคือ มองความตระหนัก ทศนคติ และการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของประชาชนทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะในระดับผู้ใช้แรงงานซึ่งมีจำนวนมากในสังคม เพื่อให้มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันอย่างมีระบบระเบียบมากขึ้น ตลอดจนทำให้ตนเองและสมาชิกในสังคมส่วนรวมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันเป็นเป้าหมายที่ทุกคนปรารถนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความตระหนัก ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร กับความตระหนัก ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

ปัญหาการวิจัย

1. พนักงานโรงงานมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร เรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างไร
2. พนักงานโรงงานมีความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างไร
3. พนักงานโรงงานมีทัศนคติในการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างไร
4. พนักงานโรงงานมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร เรื่องสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม
2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร เรื่องสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม
3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร เรื่องสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม
4. ทัศนคติที่มีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3 ที่มีจำนวนคนงานตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป (พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.2535) เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เท่านั้น เนื่องจากมีจำนวนโรงงานและจำนวนพนักงานมากพอเหมาะที่จะใช้ในการศึกษา

นิยามศัพท์

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง การเปิดรับสื่อมวลชนและการเข้าถึงสื่อบุคคล

การเปิดรับสื่อมวลชน หมายถึง ความสนใจ ความบ่อยครั้งและเวลาเฉลี่ยในการรับข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

การเข้าถึงสื่อบุคคล หมายถึง ความสนใจ ความบ่อยครั้ง และเวลาเฉลี่ยในการสนทนาพูดคุย ติดต่อบุคคล หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารจากบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ บุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนฝูงหรือเพื่อนร่วมงาน และเจ้าหน้าที่ในที่ทำงาน

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ ฯลฯ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ บ้านเรือน ถนน และรวมถึงตัวมนุษย์เองด้วย

การรักษาสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดูแลรักษา ใช้ทรัพยากรในสิ่งแวดล้อมและปฏิบัติอย่างถูกวิธี ไม่ก่อให้เกิดพิษภัย หรือผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม รวมทั้งหาทางป้องกันและกำจัดมลภาวะหรือสิ่งแวดล้อมเป็นพิษให้ลดน้อยลงหรือมิให้เกิดขึ้น

ความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม หมายถึง ลักษณะอาการที่แสดงถึงการรับรู้ข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อม การคิดได้ในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การได้รับข่าวสารเรื่อง การปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำลำคลองนั้นเป็นสิ่งไม่ควรทำ เป็นการขาดความรับผิดชอบ และส่งผลถึงสิ่งแวดล้อมอันเป็นปัญหาของส่วนรวม

ทัศนคติต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อข้อมูลข่าวสารเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ได้รับรู้มา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

การมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติตน การให้ความร่วมมือ และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น จัดเครื่องกรองน้ำก่อนทิ้งลงสู่แม่น้ำลำคลอง เคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อม เช่น การทำความสะอาดชุมชน

โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3 (พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ.2535) หมายถึง อาคารสถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักร มีกำลังตั้งแต่ 50 แรงม้าขึ้นไปหรือมีคนงาน 50 คนขึ้นไป สำหรับผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุงแปรสภาพ เก็บรักษาหรือทำลาย

สิ่งใด ๆ ทั้งนี้ตามประเภทและชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่ง ชนิด ขนาด และ สถานที่ตั้งโรงงานจะต้องได้รับอนุญาตก่อนดำเนินงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
2. ข้อมูลที่ได้อาจเป็นแนวทางอันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิตสื่อที่จะใช้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย